

Előfizetési feltételek:	
Félévre	16 fr. — kr.
Hétre	8 fr. 50 kr.
Negyedévre	4 fr. 50 kr.
Egy órára	1 fr. 50 kr.

MAGYAR POLGÁR.

POLITIKAI NAPILAP.

Hirdetési díjak.
 Ötötör használt sor ára 6 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetésből 30 kr.
 Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmény is nyújt a kiadó-hivatal.

Fiókiadó-hivatalok:
 Torlón: Retösz és Harmathál.
 Décsen: Kremer Sámuel.
 Szabolcs: Vokál János.
 Szatmárnémeti: Csanus István.
 Kolozsvárt: Stein J. és Domján L.
 M.-Vásárhely: Wittich József.

Megjelenik minden nap, innepi utáni napokat kivéve.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal:
 Monostoros utca a L. Bányai ház alatt.

A „Magyar Polgár“ előfizetési feltételei.

- Egész évre . . . 16 fr.
- Félévre . . . 8 fr. 50 kr.
- Negyedévre . . . 4 fr. 50 kr.
- Egy órára . . . 1 fr. 50 kr.

Hirdetéseket a legjutányosb áron elfogad
 A M. Polgár kiadóhivatala.

KOLOZSVÁR, JUNIUS 5.

Fővárosi levelek.

L.

Pest, jui. 2. 1871.

Kedves barátom! Betegségem miatt pár napig hasztalan vártam tudósításaimat; no de egyikünk sem sokat vesztett vele; mintán az ország belételeiben alig fordult elő valami különösebb esemény.

Hanem hogy a kivül történtek miként fogának reánk visszahatni, annak csak Isten lehet a megmondhatója.

E lapok olvasója sejtethi, hogy e megjegyzésünk a francia viszonyokra vonatkozik, mely ugyan távolban villámlik, de végül nálunk is lecsaphat egy erőre vergődő reactio alakjában.

Valóban Franciaország legutóbbi nyomorúságai, iszonyu balsorsa, a legnagyobb veszély Európa szabadságára nézve. A baj, melyet az idézett elő s mely főleg abban áll, hogy a liberalismus minden józan elve ellen fegyvert adott az absolutismus és reactio kezébe, temérdek vér és iszonyu vesztések árán el van ugyan odává, de véglegesen elhárítva csak akkor lehetne, ha a versaillesi kormány szilárdasága és mérséklete által meggyőznék a világot, hogy az óriási távolságu végletekig lódukt inga végre a szabadság központjánál szilárdan meg fog állni.

Csak hogy erre még most igen kevés a kilátás. A versaillesi csapatok „a boszu nevében“ vonultak be a városba; a boszu pedig soha sem egy értelmű az igazsággal. Senki sincsen, ki nálamnál mélyebb megvetést érzett volna azon nyomorultak ellen, kik még arra sem vol-

tak képesek, hogy a „gloire“ emlékeit a művésztől megtudják különböztetni, s kik azon pillanatot választák az edes anya testébe új törtérfüi, midőn a korábbi még kihuza sincs: de a szenvedélyeken fölt emelkedett józanság példáját csak föl kellene már valamelyik félnek mutatnia s melyik legyen erre hivható, ha nem azon kormány és annak csapatai, mely ily iszonyu csapások után egyszer már békét és nyugalmat akart teremteni. Fájdalom azonban a hírek e tekintetben nem kedvezők: embertelenség tekintetében a bevonuló sereg nem igen engedi magát túlszároyalattai, a commune megsemmisített csordáitól.

Ez újabb tulság rosz rájá, s rosz az egész Európa liberalismusára nézve. Látjuk miként fejlődik a nagy német birodalom; a „vas kéz“ még sokáig fagyaszttva tartandja a mivelt német néptitkon szabadságért dobogó kebelét, mely csak akkor tudna e kéz nyomása alatt is szabadabban lélegelni, ha a szomszédban egy boldog és szabad republikára mutathatóna.

Az ugy nevezett országok egyensulya ugy is átugrott eszme most „a liberalismus kérdésének egyensulya“ lenne a főkérdés.

Az országába kevés a nevezetes. Vasutakat épittünk s a gát rendszabályokat beszittgetjük.

„Az első között a gácsországi, az egykor „családinak“ és „gőrbének“, ma már első gácsországinak nevezett vasut költöt fel élekedv vitát.

„Tout, comme chez vous.“ Épen mint nálunk Erdélyben. Az történt itt is, a mi az erdélyi vasutnál. Az első tervet nagy bajjal, s a kapacitáció minden nemével áthajtották a parlamenten: de most, midőn a kivitelre kerül a dolog azt mondják: jaj ugy nem lehet, csak ¹/₁₀-ed menedékieggyel; kettős sint sem rakhatunk mindent; elégedjete meg egygyel. De abban még hozzá teszik, hogy vagy ezt fogadd el nemzet már most, vagy éveking nem lesz vasutad.

Épen olyan „kis változtatás“ az, mint a torjai alagút építésének elhagyása.

És a kiválón meredeik egy sint vasut strategia szempontokból épült!
 No de hát meg magyarázták Nyári és Gorove: — hogy ¹/₁₀ vagy ¹/₁₀₀ emelkedés mindegy, mert az első is elmebet ugyanannyi katoná, ha nagyobb gőzével viszik. No ezt nem tudtuk. — hogy van az ¹/₁₀ esnél még magasabb mel-

kedésü vasut is a Semmeringon, meg a Rigin. (Hát a budai gőzsiló? kérdi Huszár Imre. Hát a léghajó? — kiáltám én.) No azt sem tuduk.

A miniszter meg nagy fontosságu, rejtelmes arozzal adta elő, hogy a szaktudósok milyen rég vitáznak azon eredmény kiszámítása fölött, a lejtő emelkedésével mennyire növekedik a súly. Biz a fölött már régen nem vitáztak edes miniszter ur, mert azt az algebra elemi ismerő gyermek is tudja, hogy egyenlő factorok föltevése mellett a súlyok nagysága lejtők magasságával egyenes arányban növekedik. Ez nem arcanum duplicatum.

Állítják, hogy ma már Bittó István az igazságügyminiszter. Azt is, hogy az országgyűlést 8-ika előtt el akarják napolni.

Pest, jui. 3. 1871.

Ma egy pár igen érdekes interpelláció volt. Az egyiket Irányi tette a francia commune menekültjei kérdésében, kik bizony nálunk sem nagy rokonszenvre számíthatnak. Részünkről egyébiránt a menedék jogot oly szentségnek tartjuk, melynek megszorítása igen igen kényes dolog — a lehető következmények miatt. Mert csak egy kis Rubicon kell átgrani s később minden politikai vétség közbüntetővé lesz magyarázható; míg a menedék jogot valóba criminalis bűnök köpenyétl használatni mi sem szeretnők. A commune tényeivel Hugo Victorral együtt mi sem rokonszenvezünk: de látva az erőre kapott kormány vandál könnyelműségét, a pusztán politikai üldözés, vagy egyszerű gyanu áldozatit elől az utat elzárni embertelennek tartanók.

Egyébiránt a kérdés nálunk nem bir nagy gyakorlati fontossággal, miután ily nagy távolra kevének juthat eszébe menekülni.

A másik interpellatio, melyet Simonyi Ernő tett, még nevezetesebb. Ez a fehérvári püspöknek először a „Hoban“ között azon nyilatkozatára vonatkozott, hogy ő igen is kihirdette a „botolhatlansági dogmát“, s hogy a placetum szokás jogát nem tartja magára nézve kötelezőnek.

Simonyi azt kérdi, ha való e a nyilatkozat s ha való szándéka-e a miniszternek egy népes püspöki megvét egy ily törvényszegő kezei alatt hagyni.

Ismeretes dolog, hogy Jekelfalussy püspök az egyetlen magyar egyházfő volt, ki Rómában e dogmára szavazott; ő tehát csak a következetesség

utját követte; de kérdés következetes lesz-e a többi is és következetes lesz-e Pauler miniszter, midőn e püspököt székében megtlíri?

Némelyek azt mondják, hogy az. Mert a ki a pesti (Violás) kaszinónak tagja, annak meglehet az ily kegyes atyai nyilatkozásokért még kez kellet csókolni. Különben ne itéljünk előre. Várjuk el a feleletet.

Különben az országgyűlés ismét egy jó számú perui chilei, argentin, paraguayi szerződéssel foglalkozik. Az északamerikai — hagyják, de bizony a többire nézve most sem nyombhatjuk el a mosolyt.

Nem magok e szerződések miatt, melyek meg vannak, de azok miatt, melyek még nincsenek s pedig meg kellene lenniök, mint a Duna-fejedelemségeknek. Ugyan kérjük meg Pecz admiralist, hogy utazzék le flottájával a Dunán s készítse el nemzetközi szerződéseinket Szeríval és az oláh fejedelemségekkel is, melyek Paraguanál csakugyan jobban érdekelnek, mind a szökevények mind a csempészetek, marhavész stb. kérdésénél fogva.

Egyébiránt az északamerikai egyesült államokkal kötött szerződésben sok szép van. Vannak abban „osztrák-magyar állampolgárok“ és szerepel gróf Beust birodalmi cancellár ur.

Már most hogy kik ezek az osztrák-magyar állampolgárok? — erre nehéz felelni. Talán a közös hadsereg tagjai, s a mennyiben mindkét birodalom polgári hatósága alól ki vannak véve. Mást nem képzeltünk.

Hogy Beust gróf „birodalmi cancellár“ azt gyakran halljuk, de nyomát ennek sem találjuk mai hazai törvényünkben.

Jól mondja Tisza Kálmán, hogy ide benn megengedik a külön állam játékok: de a külföldön a diplomatiában, ott még mindig az „öszbirodalom“ magas eszméje szerepel. Vajjon megmentenék-e ezen öszbirodalmat az osztrák magyar állampolgárok veszély idején, vagy akkor csakugyan s magyar és osztrák polgárok erejéhez, lelkesedéséhez kell fordulni? — Ez már más kérdés.

Pest város kölcseinek bélyegmentessége alkalmasint mindkét oldalról meg lesz szavazva.

P. Szathmári Károly

III.

O megtört. A tér más lett Európában! Meszse tengereken, sürti ködrubában Áll egy iszonyu szirt: volcán maradáka. A végezt pörlyöt vett, szept, beköt és a Dörgés elrablóját megragadta élve, De sárgán; s felvitte e százados élre. Örbmmel emelte, s hogy odaszegeste, Gunyos nevetéssel Angliát kereste: E keselyűt, foglya szivét hogy elmesse.

Egy messzeragyogó fény sugar leste!
 A kelő nap és a beköszűntő este
 Mindig ott találják egyedül ez embert;
 Kétszöben angol őrt; láthatárán: tengert.
 Ugalom; vad erők; kopasz szikla, kemény;
 Lebesző vitorlák, mint elttőn remény;
 Örökös hullám zaj s szél, zugó mint zápor!
 — Isten veled forgós, bíborral vett sátor!
 S veled, te fehér ló, melyet Césár tilt meg!
 Nincs már korona s több dobót már nem ütnek;
 Nincs féltő király, ki bókólva kegyet vár,
 S köpeny, mit fűstőkön vonjon; nincs a császár!
 Napoleon vissza-dölt s Bonaparte lett;
 Mint egy római, kit Parthus nyila vértett.
 Moszkvára gondolva, komor buval állott,
 S angol őre rá-rákiáltozza: állj ott!
 Néje: idegen helyt; fia: királykészen;
 Ő: disznónál kisebb piszkos mocsár-szálen.
 A tanács, mely előbb félt, most gyálazta.
 Vizparton, midőn szél a habot nem rázta,
 Roskatarag sziklán, mely mohos romba omlott,
 A szomorú habok foglya elbolyog ott;
 Gondolataiba merült a magányban,
 Tárgy nélkül röpkedett az esze magában.
 Bolygott ez: hab s ormon, majd égre emelve,
 Szomoruan, hanem büszkeséggel telve,
 Szeme káprázottan csatáin legelve.
 A nagyság, dícs-sommi! Egyszert magánya!
 Elszállongó sasok nem ismernek rája.
 Tömlőcőr királyi czirkalmat ragadtak,
 S hogy őt balé zárják — egy helyet kiszabtak.
 Haldokolt. A halál perczenként fölébb nőtt
 Éjjelein által a szemei előtt,
 Mint hűvös reggel, mit borongós köd eltőlt.
 A lelke rebegett s már már elvesztette,
 Végre egyik napon kardját ágyra tette;
 Mellé dőlt sohajtva: végső napom van!
 Marengói köpeny volt reátakarva.
 Lázás észszel járt a Nilásnál, Dnnánál,
 Tibernél: e híres dicsteljes csatáknál.
 Képzleg tovább s szól: ime, szabad vagyok!
 Győztem! Látom miként robbant a sasok!
 És a mint feje már baláira volt dölve:
 Észrevette Hudson Loweot leskelődve,
 Paszta lakában, egy ajtószárynyal fűdve.
 Ekkor, a királyok sarka alatt megtört
 Oriás fölkiált: most pobaram megtört!
 Teremtőm, már vége! — Imádlak Istenem,
 Ki megbüntettél! A szótaz felelt: még — nem!
 (Folytatása következik.)

Uj „Erdélyi Mzeum.“

Hugó Victor „Chatiments“ czimü költeményéből.

(V-ik könyv 3-ik szkszaz.)

A bűnhődés.

I.

Havazott. Győzelem-közben kifáradtak. Most először hajlott meg feje a sasnak. Gyásznapokl a császár lassan visszátérő Moszkvától, a melynek lágja eget ére. Havazott. Kemény volt a tél és csikorgó. Egy vidék utáa most fehértett a hó. Nem ismerék többé a vezért, a zászlót. Ma kis csapat, a mely tegnap óriás volt. Nem vala már hadszárny, nem volt derék-sereg. Havazott; a sebbel borított emberek Menekültek megölt lovaik nyomrába; Elhagyott sátorok küszöbére állva, Látható volt az ő, mint jár teljes helyén, Vagy, zuzzal földtően miként ül a nyergén. Kúrthez tapasztván a hideg fagyos száját. Hó közt mint eső, hűlt; golyó kartács, gránát.

A Gárdát meglepte saját reszketése, S zúzos ósz bajsokkal komor volt menése. Havazott; a hó szállt folyvást! a csipő szél Sivított; ónjegen, hol nem ismert táj kél, Ott mentek földellen lábball és éhesen. It nem vala élő szív, nem harzi nép sem.: Ez bolygó álom volt ködös messziásegen, Rejtély, árny-körmenet a fekete égen. Roppant magányosság, — a szemnek iszonyu, Mindenből kitűnt, Hogy ez egy néma boszu. Az ég sürtü hóból szemfödélét varrta, Melylyel a hadsereget némán betakarta; Ki ki sejtಿದೆ hogy közleg halála, S úgy érezé, mintba csak egyedül állna. Kiérnek e gyászos országból valaha? Két ellen! Császár s Észak. Észak rosabb vala. Elveték az ágyut, hogy kijátszák a cselt. Ki lefektűt, meghalt. A bős had s szégyentelt Futott; a vadon elnyelté a sereget. Látható volt: hol a holtak temetője: Domborubb volt ott a hó-lepel redője. Ott Hannibál gyászta, Attiláé másnap! Sebesültek, kik a halállal tusáztak, Futók, gyalog-hintók, saroglyák, szekerek Tolultak a hidhoz, hogy átálkeljenek. Elalndt tízezer, nem ébredt több száznál. Ney, kit előbb nagy had kísért a csatáknál, Most egyedül bolygva, három bős közárknál Állt ellent, óráján a kik osztozának. Minden éjjel: „Ki vagy? vigyázz! rohanj! rajta!“ És e rém, mindenik a fegyverét kapja, S várja a borzalmas ellent mely tör rája: E vadaknak sötét, bősűllt a csatája, Zaja keselyű hangra emlékeztetett, Így az égen minden hadcsapat elveszett. A császár ott vala, fennállva mereven,

Mint fa, melyől/fejzozo már már szákmányt veszten.

A mostoha fejzés: szerencsátlensége, Főlhágot e szilárd óriásra végre, Kinek kimélve volt eddig keménysege. S az ép tölgy, sebzetten a fejse csapásra, Ingott, a borzalmas boszuállat látva, S nézte: mint bullock le ágai körülte. Még azok kiknek még a halál könyörtül, Szeretettel álltak urok sátrát körül, Melyben mozgó árnyát láták a vászon át, Még mindig szép hittele kísérve csillagát; S míg a sorost felség-sértéssel vadozok: Az ő döbent lelkét aggályok mardosák — E csapások miatt megborzada lelke, S nem tudá mit higgyen: az égre emelte Szemét; a dícsőség embere remegett, Érzé, hogy valamért lakol most, meglehet. Ekkor havan előzört serge előtt így szól: — Hangja izgatott, — ő maga halvány volt, Bűntetésed é ez, had ura, Istenem? . . . Erre hallá miként szólíták meg neven, S felleg burkok köztül egy hang kiálta; — nem!

II.

Waterloo, Waterloo, Waterloo, te gyász tér: Mint nab, mely buzog s az edényben alig fér! Ugy erdőkoszoros völgyeid, halmaid; Hová sarga halál tömé halottait! Amott Európa; Franciayonn innen: Véres öszszetűzés! a melyől az Isten Megecsálá hősinket: reményük meghala; Győzelem, elhagyál s a sors is rest vala. Waterloo, könynyezlek és elakadok, hajb! Mert nagyok valának a végső csatazaj Utolsó vitézi: meggyőzék a földet; Megverték busz királyt és eltűzék őket; És e had az Alpon s a Raján átkelt, S az érz-trombitáknak győzelmük énekelt!

Leszállt az est; nagy volt a sőtét harez heve, Napoleon támadt s már-már győztes leve, Wellington háttal im, egy erdőhöz nyomta. Távacövét időnként szemé elé vonta, S majd a csata izzó központjába tékiot, Hol az élő korlát megrecszen perenczenkint, Majd a látkörbe, mely homályos mint tenger. Gyorsan kiált: Grouchy! — Haj, de ki jött?

Blücher!
 És a remény rögtön megcserélte helyét, S csatfordulat a lélek szenvedélyét, A harez zivatar nőtt — mint a láng — dübörgve.
 Angol ütég által szakaszunk megtörve,
 A küzdőt, a melyen tepszt zászlók lengtek —
 Haldoklók zajában, kiket torikon szegtek —
 Nem vala egyéb egy villogó örvénynél:
 Tűz-vörösa, mint kohó a kovácsmihelynél;
 Örvény, melybe a had, mint faldarab, omlik,
 Vagy, mint érett kalász, szélylyel dölve, bomlik.
 Nagy tollnakul így a dobos vezénylők is:
 Irtózató sebben leomlanak ők is.
 Szörnyű harez, balperczek! a császár nyugtalan!

Érez, hogy kezében a csata — oda van

Egy domb mög é tömeve állott-hős gárdája:
 Végső reményugárt az vetett reája;
 — Rajta, kiált, elő, elő a gárdával! —
 S a dzsidás had s gárda, harisnya rubával,
 Vasas, kit szedett vol' Róma légióba,
 Vértes tűzér, dörgő ágyukat vonozolva,
 A fejükben barna kalpag, fénylő sisak,
 Mind, a kik Friedlandnál s Rivolinál vittak:
 Megértvén, hogy ők most a halába mennek:
 A vész közt álló urnak tiszteleznek.
 Eljen a császárnk! — kiálták egy hével,
 Aztán lassu lépést, düh nélkül, zenével,
 Az angol kárcsot mosolylyal köszöntve:
 Belemertültek az izzó tűz-öznöbe.
 Napoleon bízvást tekinté reájuk;
 Haj, de rögtön, a mint kezdődik csatájuk
 A ként szoró gyilkos ágyu-fedezettel:
 Látá: érczgardája hogy miként veszett el,
 Rendre olvadva ez iszonyu örvényben,
 Mint viasz izzóan kigőzölgő hérbé.
 Fegyveresen, büszkén, s komolyan mentek ők:
 Egyikök sem hátrált. Pihenjetek hősök!
 A tábormaradék kéikedék felette,
 Hogy mind halott lenne hány a mezőt fedte,
 S nézte a gárdát: ez halált mint lelte.
 Ekkor egy rémarezu óriás: a zavar
 Hirtelen előt s csüggesztően zavar;
 Sárgán, a merészt is félelemmel rontja,
 A zászlókat öszsze-vissza tépi, bontja;
 S időnként a fűstöt rémmé alakította,
 Terjedt, a táborban mind nagyobb tért nyitva.
 Ugy tetszett, hogy maga e zaj is fölgerjedt,
 S kék tördelve: fuss, fuss! rémikállás terjedt
 Menekülj, fuss, szaladj, szégyén es gyalázat!
 Ily kiáltás vert föl nem egyet, de százat.
 S a mezőn átcsaptak vadul, eszevesztve,
 Mintha bai szél lenne reájok eresztve;
 Nehéz löszernonat s poros szekér közbe;
 Sáncokba gurulva, gabuába rejtözve;
 Dobva fegyvert, rubát s a zászlót redözve:
 Ez ósz katonák, haj! kik még ki nem dültek,
 Reszkettek, zajongtak, sirtak, menekültek!
 S mint szél égett szalma hamvát elragadja:
 Oly gyorsan nemúlt el a harez zivatarja.
 S a tér, hol csak emlék jár ma, futni látott
 Oly hadat, mely egykor tűzött; egy világot!
 Negyven év enyészett el s e föld szegélet:
 Waterloo, mely ismét néma, elhagyott lett,
 E gyász tér, hol Isten akkora tirt vágott,
 Még réz az óriás futástól, mit látott.
 Ó*) látta, hogy foly le, mint egy folyó, minden
 Ember, ló, dob, zászló, mint enyészik innen.
 E kísérelt benne lelki harezot kelte,
 S szólt: — de kezét előbb az égre emelte —
 — Vitézim elhulltak, magam megveretve,
 Uraltam, mint tüveg, öszze-vissza törtőt.
 Bűntetés ez már most szigorú Istenem? —
 Ekkor zaj, kiáltás s ágyudörgés köztül
 Egy szózatot hallott, mely azt felelte: nem!

*) T. i. Napoleon, kit eredetiben is nem egyszer helyet-telit névással.

